

SIKÇA SORULAN SORULAR

1. İncirde budama ne zaman yapılmalıdır?

İncir ağaçlarına zamana göre hem yaz hem de kış budaması uygulanır.

a) Kış Budaması: Ağaçlar yapraklarını döktükten sonra bütün dinlenme süresi boyunca ve genel olarak Ocak- Şubat aylarında yapılır. İklimin ılıman geçtiği Aydın ve İzmir illerinde ağaçlar yaprağını döker dökmez Kasım ayından itibaren budama işlemine başlanabilir.

b) Yaz Budaması: Yaz boyunca (Mayıs- Haziran- Temmuz ayları) yapılan budamadır. Daha çok eğme, bükme, obur dalları çıkarma vs. şeklinde uygulanan işlemlerdir.

2. İncirde şekil budaması nasıl yapılır?

Yeni dikilmiş fidanlarda, ürüne yatıncaya kadar ağacın iskeletini ve tacını oluşturmak amacıyla yapılan budama şekil budamasıdır. Şekil budamasıyla istenilen yükseklikte, düzgün, dalları orta sıklıkta, düz, kuvvetli ve birbirleriyle dengeli gelişmiş, çok sayıda ürün verebilecek sürgünlere sahip tacı olan bir ağaç yetiştirmek amaçlanır.

Genel kural olarak hangi şekil verilecek olursa olsun şekil budaması uygulanan ağaçlarda büyümenin kuvvetliliği oranında budama yumuşak yapılmalıdır. Yani kuvvetli büyüyen ağaç hafif, normal büyüyen ağaç orta, zayıf büyüyenler kuvvetli budanırlar.

Yeni dikilmiş fidanlar zeminden 60 cm- 1m yükseklikten tepeleri vurulmak suretiyle budanırlar (Şekil: 1,2).

Şekil 1: Dikime hazır tüplü fidan

Şekil 2: Yeni dikilmiş ve tepesi vurulmuş fidan

Şekil 3: Şekil vermek için yeni sürgünler vermiş fidan

Ağacın tacını şekillendirecek ilk ana dalları oluşturmak amacıyla; seçilen bu yükseklikten ve kesim noktasına yakın olarak bulunan uygun 3-4 göz bırakılarak diğer sürgünler yaz (haziran - temmuz aylarında) mevsiminde budanır. Bu yaz budamasında ağacın iskeletini oluşturmaya aday ana dalların gelişmesini arttırmak için toprak yüzeyinden ve gövdeden çıkmış gereksiz obur sürgünler kesilir (Şekil:3). Bu uygulamaya her ilkbahar ve yaz mevsiminde devam edilmelidir. İskelet ana dallarını oluşturacak sürgünlerin çok kuvvetli büyüyenlerinin uçları kesilir, normal büyüyenlerin tepe gözleri köreltilir ve zayıf büyüyenlere dokunulmaz. Böylece sürgünlerin dengeli büyümelerine çalışılır.

İlk kış budamasında dikim esnasında seçilen gözlerden oluşan 3-4 iskelet ana dal seçilir. Bu ana dallar ağaç gövdesi çevresine eşit açılı olarak dağıtılmalıdır ve aralarında yaklaşık olarak 10 -16 cm mesafe bırakılmalıdır. Seçilen 3-4 ana dal 30-50 cm mesafeden budanır (Şekil: 3,4).

Şekil 4: Dikimden sonra ilk yıl kışında 4 ana dal seçilerek budaması yapılmış incir ağaçları

İkinci kış mevsiminde yapılacak budama her bir ana dalın ucuna yakın olarak çıkan iyi gelişmiş yan dallardan iki veya üç tanesinin seçiminden oluşur. Bunlar ikinci derecedeki ana dallar olduğu için uygun aralıklarla bırakılmış olmalıdır ve ağacın geniş meyve verme alanını doldurmalıdır. Ağaç yukarıya ve dışa doğru büyüyecek ve bir vazo şeklini alacak biçimde terbiye edilmelidir. Seçilen ikinci derecedeki ana dallar ilk kışta olduğu gibi 30-50

cm' den budanırlar. Ayrıca ikinci kış budamasında da esas ana dallardan çıkan bütün obur dallar (kuvvetli gelişen, dikine büyüyen dallar) çıkarılmalıdır. Ağaç tacı oluşturulurken tacın tepesinin dolu olması sağlanmalıdır. Aksi taktirde, ana dallarda yaz aylarında güneş yanıklığı

Şekil 5 : Budamanın ikinci kışında 4 ana dal seçilerek sağda henüz kış budaması yeni yapılacak ve solda ise kış budaması yapıldıktan sonra yaz aylarında yeni sürgünler oluşturmuş olan incir ağacı

veya yapraksız dönemde dolu zararı söz konusu olacaktır.

Budama üçüncü ve dördüncü kış budamaları boyunca devam eder. Büyüme ve budamanın dördüncü yılı sonunda bir ağaç 3-4 ana dala, 6-12 civarında ikinci derecede ana dala sahip olacaktır. Daha yukarıdaki tali dallar ve ilerideki dallanmalar ağaç tacının çevresini dolduracaktır. Budama yaparken ağacın orta kısmı açık bırakılmamalıdır. Ancak dördüncü ya da beşinci kış budamasında ana iskelet dallarından, zeminden 2-3 m yükseklikte oluşan dallar ağacın üst ve orta kısmının doldurulmasına olanak sağlar (Şekil 5, 6).

Şekil 6: Budamanın üçüncü kışında şekil budaması yapılmış incir ağaçları

Yine her kış ağacın gövdesi üzerindeki obur dallar çıkarılmalıdır. Bu şekilde beşinci veya altıncı yıl sonunda şekil budaması tamamlanmış, ana dalları kısa kuvvetli ve dengeli büyümüş, yarım küre şeklini almış bir ağaç elde edilir (Şekil: 7,8).

Şekil 7: Budamanın dördüncü ve beşinci kışlarında kış budaması yapılmış ve vazo şeklini almış incir ağaçları

Şekil 8: Şekil budaması tamamlanmış incir ağaçları

3. İncirde Ürün budaması yaparken nelere dikkat edilmelidir?

Ürün budamasıyla; ağaçta yeterli ışıklanma ve havalanma sağlanarak, ürün verecek sürgünlerin kuvvetli gelişmesi ile daha kaliteli ürün eldesi amaçlanır.

Ürün budamasında seyretililecek dallar ve sürgünler dibinden kesilir. Kuru dallar, kırılmış dallar, hastalıklı dallar, yere değen dallar, obur dallar, çok uzamış biçimsiz kollar ve sıkışıklık oluşturan dallar çıkartılır (Şekil :10).

Dikkat edilmesi gereken nokta ürün budaması çok sert yapılmamalıdır. Aksi takdirde ağaç çok sürgüne kaçır ve verim birden düşer.

Genel olarak budamalar sırasında dikkat edilmesi zorunlu bazı noktalar vardır. Bu noktalar şunlardır;

- ◆◆◆ Bir yıllık dallarda sürekli boğum yerinden kesim yapmalı, öz açığa çıkarılmamalıdır.
- ◆◆◆ Dibinden kesilecek dallar daima dal yastığı üzerinden kesilmelidir.
- ◆◆◆ Budamada kesinlikle iyi bilenmiş keskin ve temiz aletler kullanılmalıdır. Seyretilme budaması ve ince dal kesimlerinde budama makası, kalın dal kesimlerinde testere kullanılmalıdır..
- ◆◆◆ Kalın dal kesmelerde dal yarılmasını önlemek amacıyla kesime dalın alt kısmından başlanır. Alt kısımda bir miktar kesim yapıldıktan sonra tam karşı üst tarafa geçilerek kesim tamamlanır veya dalın ağırlığı yarılmaya neden olmasın diye önce esas kesim yerinin 40-50 cm ötesinden sonra esas yerden kesim yapılır.
- ◆◆◆ Kalın dal kesimi sonucu ortaya çıkan yaralara aşı macunu sürülerek yara örtülmelidir

Budama artıkları hastalık ve zararlı taşıyıcıları oldukları için derhal toplanıp yakılmalı veya bahçeden uzaklaştırılmalı.

Budama amacıyla kullanılacak aletler ağaçtan ağaca geçerken çamaşır suyu v.b. dezenfektanlarla sterilize edilmelidir.

Budama işlemi sonrası dallarda oluşan kesiklerin dış etkenlere karşı aşı macunu ile kapatılması

4- İlekleme nedir?

Ekonomik açıdan önemli olan Sarılop ve Bursa Siyahı incir çeşitleri, meyve vermeleri için mutlaka dölleme işlemine gerek duyarlar. Bu amaçla dişi incirlerin en önemli meyve ürünü olan yaz ürünleri (iyilopları) dölleme amacıyla iyiloplarla aynı zamanda olgunlaşan erkek incirlerin ilek meyvelerinin içlerindeki arıları ile birlikte dişi ağaçları üzerine bırakılması işlemine ilekleme (Caprification) ,bu amaçla kullanılan erkek incir meyvelerine ilek denir. Burada önemli olan ilek arıcığının (*Blastophagapsenes*) yeteri miktarda ve hastaliksız poleni dişi incir meyvesindeki dişi incir çiçeklerine ulaştırması işlemidir.

5- İlekleme ne zaman, nasıl yapılır?

İlekleme işlemi genellikle erkek incir ağaçlarındaki meyvelerde oluşan erkek çiçeklerdeki polen keselerinin patlaması ile, ilek arıcıklarının ergin hale gelmesi ve dişi incir ağaçlarındaki meyve iriliklerinin fındık büyüklüğünü aldığı Haziran ayı içinde yapılır. Ostiol kısmındaki içe doğru çökük pullar kabarmış,dışa doğru çıkmış ve ostiol kısmı, ilek arısının kolayca çıkışına olanak verecek hale gelmiştir. Bu sırada meyveler içerisinde birkaç ilek arısı vardır. Gal çiçeklerinin ovaryumları (darıları) irileşmiş ve içlerindeki arıcıkların gelişmiş olması nedeniyle mor veya siyaha yakın bir renk almış, ostiolum tarafındaki erkek çiçeklerin polenleri olgunlaşmış durumdadır. Meyve yarıp, avuç içine silkelendiğinde bir kısım polenlerin avuç içine döküldüğü kolayca görülebilir. İlekleme işlemi, sabah erken havanın serin ve sakin olduğu saatlerde yapılmalıdır. Sabah serinliğinde ilek arıcığı çıkışı olmaz. Hava ısındıkça arıcık çıkışı

başlar ve bahçedeki meyvelere dağılır. Öğleyn sıcakta çıkış durur. Akşamüzeri 3-4 saat tekrar çıkış olur. İlek meyveleri ağacın güneş almayan gölge kısımlarına asılmalıdır. Böylece ilek meyveleri daha uzun süre canlı kalarak daha çok ilek arıcığı çıkışı sağlanmış olur. Hava koşullarına, ilek çeşidine, asım işlemine bağlı olarak arıcık çıkışı 4-6 gün devam eder. İncirde meyve doğuşlarına bağlı olarak içlerindeki normal dişi çiçeklerin reseptif (döllenebilecek) duruma gelmesi 10-15 gün sürer. Bahçe koşullarına arıcık çıkışı 4-6 gün sürdüğü için, farklı zamanlarda meydana gelmiş meyveleri dölemek üzere, normal koşullarda bir hafta arayla 2 kez ilekleme yapılması gereklidir. Birinci ilekleme ilk doğan meyveler iri fındık büyüklüğüne eriştiklerinde, ikinci ilekleme bundan bir hafta sonra yapılır.

Olgunlaşan ilek meyveleri ağacından sabah erken saatlerde ve akşamüzeri geç saatlerde olmak üzere, günde iki kez ve her gün toplanmalıdır. Toplanan ileklerin, **ağacın büyüklüğüne, kış yağışlarının durumuna bağlı olarak değişiklik gösterir. Normal şartlar altında ağacın 3 farklı yerine ilek filelerinin içerisine 3-4 meyve konarak bir hafta aralıkla iki defa yapılır. Kuraklığın ve ilek meyvesinin temininde sıkıntıların görüldüğü yıllarda ilk atımda 2-3 ilek meyvesi yeterli olacaktır, çünkü bir tek ilek meyvesinde 500 ile 1000 arasında ilek arıcığı vardır ve 1-2 arıcığın meyve içine girmesi yeterlidir. Çok ilek asılması, kaliteli ürün demek değildir.** Plastik filelerin ilekleme işleminde kullanılması kolay ve pratiktir. İleklemede kullanılacak meyveleri kova bitkisine, ip vb. gibi bir materyale dizerek asma durumunda, dizme işlemi şöyle yapılmaktadır: İlek meyveleri sap kısmına yakın bir yerden çivi vb. bir malzeme ile delinir, sonra dizilir, fakat delme işlemi, mutlaka meyvenin sapına yakın bir kısımdan yapılmalı, meyvenin iç boşluğunu dışa bağlayacak bir delik açılmamalıdır. Aksi takdirde, ilekleme işleminin ikinci ve sonraki günlerinde, meyvenin de su yitirmesiyle delik genişler ve meyvenin içindeki ilek arıcıkları daha kolay çıkış yolu durumundaki bu deliği izleyerek dışarı çıkarlar. Normalde, ilek arıcığının ostiolden çıkması ve çıkarken de sadece ostiol civarında bulunan erkek çiçeklerin olgunlaşmış çiçek tozlarını (polenlerini) yüklenmiş olması gerekir. Çünkü meyve bağlamayı yani döllenmeyi bu polenler yapmakta, ilek arıcığı ise polen taşıyıcı görevi yapmaktadır. Ayrıca, dizme sırasında ilek meyvesini terk edecek arıcıkların bahçede kalması yönünden dizme işlemi mümkün olduğunca ileklemenin yapılacağı bahçenin içerisinde gerçekleştirilmelidir. İşte bu olumsuzlukları gidermek için ilekleme işleminde, Kurumumuz tarafından geliştirilen ve uygulama sahasının arttırılmasına çalışılan plastik (naylon) fileler kullanılmaktadır.

7- Önemli tozlayıcı incir çeşitleri hangileridir?

Erkek incirler, dişi incirlerin döllenmesi amacıyla yetiştirilmektedir. Erkek incirlerin dişi incir bahçelerinde yetiştirilmesi uygun değildir, kontrolsüz bir döllenme olması sebebiyle meyve kalitesi düşmektedir. Bu nedenle ilek incirlerinin ayrı bir bahçede yetiştirilmesi uygundur. Erkek incirlerde aranılacak özellikler şunlardır: Düzgün şekilli olmalıdır, bol miktarda çiçek tozu içermeli, temiz ve sağlıklı olmalıdır, yeterli sayıda ilek arıcığı bulundurmalıdır. Boğa, ilek, ve ebe meyve doğuşları tam olmalı, olgunlaşma zamanı dölleyeceği çeşitle örtüşmelidir, ilek arıcığından başka zararlı barındırmamalıdır. Ülkemiz ilek incirleri varyasyonu açısından zengindir. Bunlara örnek erkenci olarak Ak ilek, Hamza, Bardakçı, Frenk, Kaba İlek ortancı çeşitler olarak Taşlık, Konkur, Çakın-2, Hacı Abdullah, Kıbrıslı, Yanako-2 geççi olarak da Armut İlek, Kara Erkek, Karabulut, Mor Demirtaş, Kara Erkek 1 verilebilir.

8- Önemli kurutmalık ve sofralık incir çeşitleri hangileridir?

Ülkemiz kurutmalık incir çeşitleri ve ekolojisi açısından dünyanın en kaliteli incirlerine

sahiptir. Ege bölgesinin Sarılop ve Sarı Zeybek çeşidi, Gaziantep'in Halebi çeşitleri kurutmalık çeşitlere örnek verilebilir. Sarılop çeşidi geniş ölçüde üretimi yapılan, en iyi Büyük ve Küçük Menderes havzasında yetişen, birinci sınıf standart çeşidimiz olarak kendini göstermiş ve bütün dünyaca bilinmekte olup, hiçbir incir çeşidinin kurusu bununla boy ölçüşemez. Kurutmalık çeşitlerde aranılacak özellikler: Meyvenin ince kabuklu, kalın etli, kuru madde ve şekerce zengin olması, düzgün ve homojen kuruması, kuruma süresinin kısa olması, kuruduğu zaman kabuğu kararmayıp aksine açık renk alması, kabuk inceliğini muhafaza etmesi, meyvenin iri, yumuşak, ballı olması ve çekirdek miktarının az olmasıdır.

Taze olarak tüketilen incirlerde aranan başlıca özellikler: Meyvelerin düzgün şekilli olması, olgunlar toplanırken sapın dalda kalmaması, kabuğun kolay soyulması ve ağız tarafında yapışarak yırtılmaması, etinin güzel, sarı veya pembe-kırmızı olması, ne yakıcı tatlı ne de yavan denilecek şekilde az tatlı olmaması, raf ömrünün uzun olması, buruk olmaması ve çekirdeğinin az bulunmasıdır.

Taze incirlere örnek olarak Bursa Siyahı, İzmir Bardacık, Göklop, Bardakçı, Sultan Selim, Morgüz, Yeşilgüz, Kavak, Horasan, Siyah Orak, Beyaz Orak verilebilir